

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยปี พ.ศ. 2548 และ พ.ศ. 2549 โดยยกเว้นกลุ่มธุรกิจการเงิน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ กลุ่มธนาคาร และกลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต เนื่องจากกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวมีรายการสินทรัพย์และหนี้สินที่แตกต่างจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ ซึ่งมีผลกระทบต่ออัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนั้นจึงไม่รวมกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวเป็นประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ส่งผลให้มีประชากรในการศึกษาทั้งสิ้น 814 ตัวอย่าง ยอดรวมบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นข้อมูลที่เปิดเผยในเว็บไซต์ www.set.or.th ณ วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2550 ซึ่งในจำนวนนี้ไม่รวมบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ใหม่ (Market Alternative Investment: MAI) และกองทุนรวม ตามที่นำเสนอในตาราง 3.1

ตาราง 3.1 ประชากรในการศึกษา

รายชื่อกลุ่มอุตสาหกรรมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย		
รายชื่อกลุ่มอุตสาหกรรม		จำนวนประชากรรวมทั้ง 2 ปี
1. กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร		
1.1	ธุรกิจการเกษตร	46
1.2	อาหารและเครื่องดื่ม	52
2. กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค		
2.1	แฟชั่น	60
2.2	ของใช้ในครัวเรือนและสำนักงาน	26
2.3	ของใช้ส่วนตัวและเวชภัณฑ์	9
3. กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม		
3.1	วัสดุอุตสาหกรรมและเครื่องจักร	50
3.2	กระดาษและวัสดุการพิมพ์	8
3.3	บรรจุภัณฑ์	26
3.4	ปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์	32

รายชื่อกลุ่มอุตสาหกรรมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย		
รายชื่อกลุ่มอุตสาหกรรม		จำนวนประชากรรวมทั้ง 2 ปี
3.5	ยานยนต์	40
4. กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง		
4.1	พัฒนาอสังหาริมทรัพย์	108
4.2	วัสดุก่อสร้าง	57
5. กลุ่มทรัพยากร		
5.1	เหมืองแร่	4
5.2	พลังงานและสาธารณูปโภค	44
6. กลุ่มบริการ		
6.1	การแพทย์	28
6.2	การท่องเที่ยวและสันทนาการ	32
6.3	ขนส่งและโลจิสติกส์	28
6.4	บริการเฉพาะกิจ	4
6.5	พาณิชย์	30
6.6	สื่อและสิ่งพิมพ์	55
7. กลุ่มเทคโนโลยี		
7.1	ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์	26
7.2	เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	49
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น		814

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา คือ เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยปี พ.ศ. 2548 และ พ.ศ. 2549 ที่มีรอบระยะเวลาบัญชีเริ่มวันที่ 1 มกราคม สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม โดยยกเว้นกลุ่มธุรกิจการเงิน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ กลุ่มธนาคาร และกลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต เนื่องจากกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าว มีรายการสินทรัพย์และหนี้สินที่แตกต่างจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ ซึ่งมีผลกระทบต่ออัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนั้นจึงไม่รวมกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ และกลุ่มตัวอย่างจะต้องเป็นบริษัทที่มีข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เมื่อพิจารณาประชากรแล้วพบว่า มีกลุ่มตัวอย่างที่มีข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ 117 ตัวอย่าง กล่าวคือไม่มีคณะกรรมการตรวจสอบ รวมทั้งไม่ได้เปิดเผยค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีทั้ง

ในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี และรายงานประจำปี ทำให้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 645 ตัวอย่าง ดังแสดงในตาราง 3.2

ตาราง 3.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

รายชื่อกลุ่มอุตสาหกรรมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย				
รายชื่อกลุ่มอุตสาหกรรม		จำนวนบริษัท ปี 2548	จำนวนบริษัท ปี 2549	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง รวมทั้ง 2 ปี
1. กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร				
1.1	ธุรกิจการเกษตร	16	18	34
1.2	อาหารและเครื่องดื่ม	19	20	39
2. กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค				
2.1	แฟชั่น	23	21	44
2.2	ของใช้ในครัวเรือนและสำนักงาน	9	10	19
2.3	ของใช้ส่วนตัวและเวชภัณฑ์	4	4	8
3. กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม				
3.1	วัสดุอุตสาหกรรมและเครื่องจักร	18	19	37
3.2	กระดาษและวัสดุการพิมพ์	2	2	4
3.3	บรรจุภัณฑ์	12	11	23
3.4	ปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์	12	13	25
3.5	ยานยนต์	17	16	33
4. กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง				
4.1	พัฒนาอสังหาริมทรัพย์	42	43	85
4.2	วัสดุก่อสร้าง	24	26	50
5. กลุ่มทรัพยากร				
5.1	เหมืองแร่	1	1	2
5.2	พลังงานและสาธารณูปโภค	14	18	32
6. กลุ่มบริการ				
6.1	การแพทย์	11	13	24
6.2	การท่องเที่ยวและสันทนาการ	13	14	27

รายชื่อกลุ่มอุตสาหกรรมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย				
รายชื่อกลุ่มอุตสาหกรรม		จำนวนบริษัท ปี 2548	จำนวนบริษัท ปี 2549	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้ง 2 ปี
6.3	ขนส่งและโลจิสติกส์	9	10	19
6.4	บริการเฉพาะกิจ	2	2	4
6.5	พาณิชย์	13	14	27
6.6	สื่อและสิ่งพิมพ์	22	21	43
7. กลุ่มเทคโนโลยี				
7.1	ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์	10	9	19
7.2	เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	24	23	47
ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น		317	328	645

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำกับกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical Research Methodology) การวิจัยเชิงประจักษ์เป็นรูปแบบของการวิจัยที่อ้างอิงกับหลักเหตุผล (Reasoning-Based) ทั้งนี้เพื่อทดสอบบริบทของทฤษฎีจากข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงได้ ทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม ส่วนมากนิยมใช้เทคนิคทางสถิติในการทดสอบและวิเคราะห์ข้อมูล รูปแบบการวิจัยเชิงประจักษ์ มี 2 รูปแบบด้วยกัน คือ (1) เหตุผลเชิงอุปนัย (Inductive reasoning) และ (2) เหตุผลเชิงนิรนัย (Deductive reasoning) งานวิจัยนี้เป็นการทดสอบเหตุผลเชิงนิรนัย เนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่ออธิบายเหตุผลหรือทดสอบทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการกำกับที่มีอยู่แล้ว มิได้เป็นการวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีขึ้นมาใหม่ กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ (1) การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วยสถิติเชิงพรรณนา ทั้งนี้เพื่อนำเสนอผลการวิจัยเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างและหรือตัวแปรที่เก็บรวบรวมได้ นำเสนอในมุมมองต่างๆ อันจะทำให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมของข้อมูลที่เก็บรวบรวม และ (2) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เนื่องจากตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ (Quantitative Dependent Variable) สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ตัวแปรตาม คือ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ส่วนตัวแปรอิสระ จะประกอบไปด้วย (1) ตัวแปรอธิบาย/ ตัวแปรที่สนใจศึกษา (Explanatory Variables) และ (2) ตัวแปรควบคุม (Control Variables) ในส่วนของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุจะใช้ตัวแบบในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำกับกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี จำนวน 2 ตัวแบบ โดยในแต่ละตัวแบบ ประกอบไปด้วยตัวแปรที่สนใจศึกษาและตัวแปรควบคุม ตัวแปรเหล่านี้ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมตามที่ได้สรุปไว้ในตาราง 2.2 ในบทที่ 2 สำหรับรายละเอียดของตัวแปรแต่ละชนิดจะกล่าวไว้ในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูลหัวข้อ 3.3

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยฉบับนี้จะใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งแหล่งข้อมูลได้มาจากการทบทวนเอกสาร ตำรา รายงานการวิจัย เว็บไซต์ และสื่อข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งข้อมูลทุติยภูมิที่สำคัญและจำเป็นต้องใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ข้อมูลในงบการเงินได้มาจากฐานข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือ SETSMART หรือจากเว็บไซต์ www.sec.or.th สำหรับข้อมูลการเปิดเผยค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีได้มาจากรายงานประจำปีของบริษัท หรือแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัท

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้พยายามที่จะทำให้ข้อมูลของงบการเงินมีการใช้นโยบายการบัญชีที่เหมือนกัน ซึ่งงานวิจัยในอดีตพบว่าหากงบการเงินมีนโยบายการบัญชีที่แตกต่างกันอาจมีผลสรุปที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้งบการเงินที่พิจารณาตัดสินนโยบายการบัญชีที่แตกต่างกันออกรวมทั้งได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้งบการเงินที่ไม่ได้ปรับผลกระทบของนโยบายการบัญชีที่แตกต่างกัน การศึกษาพบว่าผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำกับกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของทั้ง 2 กรณีไม่แตกต่างกัน

สาเหตุของการวิเคราะห์โดยใช้งบการเงินที่ไม่ได้ปรับผลกระทบของนโยบายการบัญชีที่แตกต่างกัน เนื่องจากการคิดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีนั้นผู้สอบบัญชีได้รวมความเสี่ยงหรือผลกระทบของนโยบายการบัญชีที่แตกต่างกันไปด้วยแล้ว ดังนั้นการนำเสนอผลการวิเคราะห์กรณีที่ไม่ได้ปรับผลกระทบของนโยบายการบัญชีที่แตกต่างกันแสดงไว้ในผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 4 และผลการวิเคราะห์กรณีที่มีการปรับผลกระทบของนโยบายการบัญชีที่แตกต่างกันได้แสดงไว้ในภาคผนวก ก

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลตามประเภทของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

(1) ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวแปรที่สนใจศึกษาหรือตัวแปรอธิบาย (Explanatory Variables) และตัวแปรควบคุม (Control Variables) เป็นตัวแปรที่มีผลกระทบต่อตัวแปรตามนอกเหนือจากตัวแปรที่สนใจศึกษา

(2) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) เป็นตัวแปรที่ได้รับผลกระทบจากตัวแปรอิสระ

3.3.1 ตัวแปรอิสระ : ตัวแปรที่สนใจศึกษา

ตัวแปรที่สนใจศึกษาในแต่ละตัวแบบจะมีความแตกต่างกันออกไป แต่อย่างไรก็ตาม ตัวแปรแต่ละตัวต่างก็เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accruals) กล่าวคือ ตัวแบบที่ 1 เป็นตัวแบบที่เกี่ยวกับตัวแปรการจัดการกำไรที่คำนวณได้จากการใช้แนวคิดในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดทั้ง 2 แนวคิด คือ แนวคิด Balance Sheet Approach และ Cash Flow Based Approach และตัวแบบที่ 2 เป็นตัวแบบที่เกี่ยวกับตัวแปรการจัดการกำไรที่คำนวณได้จากการใช้แนวคิดในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดทั้ง 2 แนวคิด โดยคำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไร กล่าวคือการจัดการกำไรที่มีค่าเป็นบวกบ่งบอกถึงการจัดการกำไรให้สูงขึ้น และการจัดการกำไรที่มีค่าเป็นลบบ่งบอกถึงการจัดการกำไรให้ต่ำลง สำหรับแหล่งที่มาของตัวแปรได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 แล้ว โดยรายละเอียดของตัวแปรที่สนใจศึกษาในแต่ละตัวแบบสามารถอธิบายได้ ดังตาราง 3.3

ตาราง 3.3 ตัวแปรที่สนใจศึกษาในแต่ละตัวแบบ

ตัวแบบที่	ตัวแปรที่สนใจศึกษา
1	การจัดการกำไรที่คำนวณได้จากการใช้แนวคิดในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดทั้ง 2 แนวคิดคือแนวคิด Balance Sheet Approach และ Cash Flow Based Approach
2	การจัดการกำไรที่คำนวณได้จากการใช้แนวคิดในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดทั้ง 2 แนวคิด โดยคำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไร กล่าวคือการจัดการกำไรที่มีค่าเป็นบวกบ่งบอกถึงการจัดการกำไรให้สูงขึ้น และการจัดการกำไรที่มีค่าเป็นลบบ่งบอกถึงการจัดการกำไรให้ต่ำลง

การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร
(Discretionary Accruals)

การจัดการกำไรสามารถอธิบายผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยมีขั้นตอนการคำนวณหา ดังนี้

1. รายการคงค้างทั้งหมด (Total accruals) สามารถคำนวณได้ 2 วิธี ดังนี้

1.1 คำนวณโดยใช้แนวคิด Balance sheet approach

$$TA_t = \Delta CA_t - \Delta CL_t - \Delta Cash_t + \Delta STD_t - DEP_t \quad (1)$$

โดย

TA_t = รายการคงค้างทั้งหมดของบริษัท

ΔCA_t = การเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์หมุนเวียน

ΔCL_t = การเปลี่ยนแปลงของหนี้สินหมุนเวียน

$\Delta Cash_t$ = การเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด

ΔSTD_t = การเปลี่ยนแปลงของหนี้สินระยะยาวที่ครบกำหนดชำระภายใน 1 ปี

DEP_t = ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย

1.2 คำนวณโดยใช้แนวคิด Cash flow based approach

$$TA_t = NI_t - CFO_t \quad (2)$$

โดย

NI_t = กำไรก่อนรายการพิเศษ

CFO_t = กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

2. จากการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดในสมการที่ (1) และ (2) นำผลลัพธ์ที่คำนวณได้มาใส่ในสมการถดถอย เพื่อคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์โดยใช้ Ordinary least squares (OLS) regressions

$$TA_t/A_{t-1} = \alpha_1 (1/A_{t-1}) + \beta_1 (\Delta REV_t / A_{t-1}) + \beta_2 (PPE_t / A_{t-1}) + \epsilon \quad (3)$$

3. คำนวณหาค่ารายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยใช้ Cross-sectional Modified Jones model เนื่องจากการศึกษางานวิจัยในอดีตเช่น Dechow et al. (1995) Guay et al. (1996) และ Gul et al. (2003) แสดงให้เห็นว่าตัวแบบดังกล่าวเป็นตัวแบบที่ดี

ที่สุด และดีกว่าตัวแบบอื่นๆ ในการทดสอบผลกระทบของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยสามารถคำนวณได้จากสูตร

$$DA_t = TA_t/A_{t-1} - [\alpha_1 (1/A_{t-1}) + \beta_1 [(\Delta REV_t - \Delta REC_t) / A_{t-1}] + \beta_2 (PPE_t / A_{t-1})] \quad (4)$$

โดย

DA_t = รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร
(Discretionary Accruals)

A_{t-1} = สินทรัพย์ทั้งหมด ณ สิ้นงวดในปีที่ t-1

ΔREV_t = การเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการขาย

ΔREC_t = การเปลี่ยนแปลงของลูกหนี้การค้า

PPE = ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์สุทธิ

$\alpha_1, \beta_1, \beta_2$ = ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากสมการที่ 3

จากสมการ Cross-sectional Modified Jones model

$$NDA_t = \alpha_1 (1/A_{t-1}) + \beta_1 [(\Delta REV_t - \Delta REC_t) / A_{t-1}] + \beta_2 (PPE_t / A_{t-1})$$

ทำให้สามารถคำนวณ รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accruals) ได้จากสูตร

$$DA_t = TA_t/A_{t-1} - NDA_t \text{ ตามสมการ (4) ที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น}$$

3.3.2 ตัวแปรอิสระ : ตัวแปรควบคุม

เพื่อการควบคุมผลกระทบจากปัจจัยอื่นที่อาจมีแนวโน้มที่อาจจะส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัท (นอกเหนือจากตัวแปรที่สนใจศึกษา) ดังนั้นจึงต้องมีการควบคุมตัวแปรที่อาจจะมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร สำหรับตัวแปรที่ใช้ในการควบคุมผลการศึกษาคั้งนี้ ในแต่ละตัวแบบจะใช้ตัวแปรควบคุมชุดเดียวกัน จะต่างกันเฉพาะตัวแปรที่สนใจศึกษา ดังนั้นในส่วนของการอธิบายเกี่ยวกับตัวแปรควบคุมจึงไม่ได้แยกตัวแบบในการอธิบาย รายละเอียดของตัวแปรควบคุมสามารถอธิบายดังนี้

ขนาดของบริษัท (SIZE)

เนื่องจากความเสี่ยงของแต่ละบริษัทมีความแตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องควบคุมขนาดของบริษัทเพราะบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีรายการทางบัญชีที่มากกว่าทำให้ผู้สอบบัญชีต้องใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบ รวมถึงขอบเขตของการตรวจสอบที่มากกว่า จึงส่งผลให้มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก ซึ่งขนาดของบริษัทคำนวณจาก Natural log ของสินทรัพย์ทั้งหมด เพื่อลดความแตกต่างของตัวเลขที่ใช้แทนค่าตัวแปร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตจำนวนมากเช่น Gul et al. (2003) Francis and Wang (2005) และ Lyon and Maher (2005) พบว่าขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratios)

จากการศึกษาของ Gul et al.(2003), Bedard and Johnstone (2004) และ Raghunandan and Rama (2005) สะท้อนให้เห็นว่าอัตราส่วนทางการเงินมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจคิดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชี ดังนั้นเพื่อตรวจสอบข้อสรุปข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะตรวจสอบว่าอัตราส่วนทางการเงินใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและจากการทบทวนวรรณกรรมทำให้ผู้วิจัยเลือกใช้อัตราส่วนทางการเงินซึ่งเป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดสถานภาพทางการเงินของกิจการ ดังนี้

อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (LIQ)

อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเป็นอัตราส่วนทางการเงินที่แสดงให้เห็นถึงสภาพคล่องของบริษัท และแสดงความสามารถในการชำระหนี้สินระยะสั้น ถ้าอัตราส่วนที่คำนวณได้ต่ำ แสดงว่าบริษัทอาจไม่สามารถชำระหนี้สินระยะสั้นได้เมื่อครบกำหนดและอาจถูกฟ้องล้มละลายได้ ซึ่งเป็นความเสี่ยงสำหรับผู้สอบบัญชี เนื่องจากความเสี่ยงจากการดำเนินงานต่อเนื่องของบริษัทมีสูง ในการบริหารความเสี่ยงดังกล่าวทำให้มีผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี จากการทบทวนวรรณกรรมในอดีตพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนนี้กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม สอดคล้องกับการศึกษาของ Bedard and Johnstone (2004) และ Raghunandan and Rama (2005)

อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (LEVERAGE)

อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์เป็นอัตราส่วนที่เกี่ยวกับโครงสร้างเงินทุนซึ่งจะช่วยให้ผู้สอบบัญชีสามารถประเมินความเสี่ยงต่อการชำระหนี้ในระยะยาวและความสามารถในการทำกำไรในอนาคตโดยอัตราส่วนนี้แสดงถึงสัดส่วนของเงินลงทุนในสินทรัพย์รวมที่ได้มาจากการก่อหนี้สิน ยิ่งอัตราส่วนนี้สูงบริษัทมีโอกาสที่จะได้รับความเสี่ยงทางการเงินสูงไปด้วยเช่น ความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ย ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Stein et al. (1994), Bell et al. (2001) และ Johnstone and Bedard (2001) พบว่าสำนักงานสอบบัญชีจะใช้ความพยายามที่มากขึ้นและคิดอัตราค่าธรรมเนียมสูงขึ้นสำหรับการตรวจสอบบริษัทที่มีอัตราส่วนนี้สูง ซึ่งสามารถคาดการณ์ได้ว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างอัตราส่วนนี้กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ผลขาดทุนจากการดำเนินงาน (RECURLOSS)

ผลขาดทุนจากการดำเนินงานเป็นตัวบ่งชี้ถึงผลการดำเนินงานในอดีตของบริษัทที่ประสบกับสถานะขาดทุนสุทธิ แสดงให้เห็นว่าการบริหารงานของฝ่ายบริหาร ตลอดจนความสามารถในการดำเนินงานที่ไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงต่างๆ ตามมา เช่น ความเสี่ยงจากการดำเนินงานต่อเนื่อง ความเสี่ยงจากการทุจริต ดังนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gul et al. (2003) และ Abbott et al. (2003) พบว่าผลขาดทุนจากการดำเนินงานมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี และเนื่องจากผลขาดทุนจากการดำเนินงานเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพหรือตัวแปรเชิงกลุ่ม ดังนั้นผู้วิจัยจึงจัดตัวแปรดังกล่าวให้เป็น Dummy Variables โดยให้

- 1 = บริษัทที่มีผลขาดทุนจากการดำเนินงานอย่างน้อย 2 ปี ภายใน 3 ปีที่ผ่านมา
- 0 = กรณีอื่นๆ

รายงานของผู้สอบบัญชีงวดก่อน (PRIOROPIN)

รายงานของผู้สอบบัญชีงวดก่อน สำหรับประเภทของรายงานที่ต้องการศึกษาคือ รายงานแบบที่เปลี่ยนแปลงไป (Modified Report) และเนื่องจากรายงานของผู้สอบบัญชีเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพหรือตัวแปรเชิงกลุ่ม ดังนั้นผู้วิจัยจึงจัดตัวแปรดังกล่าวให้เป็น Dummy Variables โดยให้

1 = รายงานแบบที่เปลี่ยนแปลงไป

0 = กรณีอื่นๆ

การทบทวนวรรณกรรมของ Mutchler(1985) พบว่าบริษัทที่ได้รับรายงานแบบที่เปลี่ยนแปลงไปในงวดก่อนมีความเป็นไปได้ที่จะได้รับรายงานแบบเดียวกันในปีปัจจุบัน Nogler (1995) พบว่าหลังจากที่ผู้สอบบัญชีได้ออกรายงานแบบที่เปลี่ยนแปลงไป บริษัทจะปรับปรุงรายการทางการเงินเพื่อให้ได้รับรายงานแบบที่ไม่มีเงื่อนไขในปีถัดไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้สอบบัญชีจะต้องใช้ความพยายามในการตรวจสอบเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ารายการทางการเงินที่มีการปรับปรุงนั้นถูกต้อง ดังนั้นผู้วิจัยคาดว่า การได้รับรายงานแบบที่เปลี่ยนแปลงไปในงวดก่อน อาจมีผลทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้น

ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (BIG 4)

ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี เพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพของการสอบบัญชี ซึ่งนอกจากประเด็นทางด้านคุณภาพแล้ว ยังมีประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้องอีกเช่น ต้นทุนและกำไรที่ต้องการมีความแตกต่างกัน ดังนั้นมีผลทำให้สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงกว่า โดยขนาดของสำนักงานสอบบัญชี เป็นตัวแปรเชิงคุณภาพหรือตัวแปรเชิงกลุ่ม ดังนั้นผู้วิจัยจึงจัดตัวแปรดังกล่าวให้เป็น Dummy Variables โดยมีการกำหนดดังนี้

1 = ผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 4 อันดับแรก (BIG 4) ได้แก่

- บริษัท ไพรซ์วอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอบีเอเอส จำกัด
- บริษัท ดีลอยท์ ทูช โธมัทสு ไชยยศ จำกัด
- บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิภาค ไทย จำกัด
- บริษัท สำนักงาน เอ็นส์ท แอนด์ ยัง จำกัด และ

0 = ผู้สอบบัญชีที่ไม่ใช่ผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 4 อันดับแรก (NON-BIG 4)

ตัวแปรข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gul et al. (2003) พบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (BIG 6) กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

สัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACIND)

สัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ การกำกับดูแลกิจการ สำหรับสภาพแวดล้อมของการควบคุมภายใน คณะกรรมการตรวจสอบมีความรับผิดชอบในการสอบทานรายงานทางการเงินให้มีคุณภาพและมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมของ Abbott et al. (2003) พบว่าความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี สำหรับการวัดความเป็นอิสระสามารถวัดค่าความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบโดยใช้ อัตราส่วนระหว่างจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระกับคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด ถ้าคณะกรรมการตรวจสอบมีความเป็นอิสระ อัตราส่วนจะมีค่าสูงขึ้นส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลดลง ดังนั้นอัตราส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

จำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวม (SUBS)

จำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวม เนื่องจากบริษัทย่อยเป็นบริษัทที่มีความสัมพันธ์ทางการค้ากับบริษัทใหญ่ โดยบริษัทที่มีจำนวนบริษัทย่อยมากมีผลทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lyon and Maher (2005) พบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวมกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

3.3.3 ตัวแปรตาม

ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (Audit Fees) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีนี้เป็นการเก็บข้อมูลสำหรับกลุ่มบริษัทคือบริษัทและบริษัทย่อย นอกจากนี้หมายถึงรวมถึงค่าสอบทานงบการเงินรายไตรมาส เพราะผลที่ได้จากการสอบทานงบการเงินรายไตรมาสนั้น ผู้สอบบัญชีนำมาใช้ในการตรวจสอบงบการเงินประจำปีด้วย สำหรับการคำนวณแทนค่าด้วย Natural log ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ในสมการแบบโครงสร้าง เพื่อลดความแตกต่างของตัวเลขที่ใช้แทนค่าตัวแปรทางสถิติ

ตาราง 3.4 สรุปรายละเอียดของตัวแปรแต่ละชนิด

บทบาทของตัวแปร	สัญลักษณ์	การวัดค่า	สัญลักษณ์ที่คาดหวัง
ตัวแปรที่สนใจศึกษา			
1. การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร	DISCACC	วัดค่าโดยใช้ตัวแบบในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดจากทั้ง 2 แนวคิด คือ Balance Sheet Approach และ Cash Flow Based Approach และคำนวณตามขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น	+
2. การจัดการกำไรให้สูงขึ้น	ABS DISCACC* INCR	วัดค่าโดยใช้ค่าสัมบูรณ์ของการจัดการกำไรคุณด้วย 1 = การจัดการกำไรให้สูงขึ้น 0 = กรณีอื่นๆ	+
3. การจัดการกำไรให้ต่ำลง	ABS DISCACC* DECR	วัดค่าโดยใช้ค่าสัมบูรณ์ของการจัดการกำไรคุณด้วย 1 = การจัดการกำไรให้ต่ำลง 0 = กรณีอื่นๆ	-
ตัวแปรควบคุม			
1. ขนาดของบริษัท	SIZE	วัดค่าโดยใช้ Natural log ของสินทรัพย์ทั้งหมด	+
2. อัตราส่วนทุนหมุนเวียน	LIQ	วัดค่าโดยใช้สินทรัพย์หมุนเวียนหารด้วยหนี้สินหมุนเวียน	-
3. อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์	LEVERAGE	วัดค่าโดยใช้หนี้สินรวมหารด้วยสินทรัพย์รวม	+
4. ผลขาดทุนจากการดำเนินงาน	RECURLOSS	วัดค่าโดย 1 = บริษัทมีผลขาดทุนจากการดำเนินงานอย่างน้อย 2 ปีภายใน 3 ปีที่ผ่านมา 0 = กรณีอื่นๆ	+

บทบาทของตัวแปร	สัญลักษณ์	การวัดค่า	สัญลักษณ์ที่คาดหวัง
5. รายงานของผู้สอบบัญชีงวดก่อน	PRIOROPIN	วัดค่าโดย 1 = รายงานแบบที่เปลี่ยนแปลงไป 0 = กรณีอื่นๆ	+
6. ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี	BIG 4	วัดค่าโดย 1 = BIG 4 - บริษัท ไฟร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอบีเอเอส จำกัด - บริษัท ดีลอยท์ ทูช โรมัทสุ ไชยยศ จำกัด - บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิภาค ไทย สอบบัญชี จำกัด - บริษัท สำนักงาน เอ็นส์ท แอนด์ ยัง จำกัด และ 0 = NON-BIG 4	+
7. สัดส่วนความอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ	ACIND	วัดค่าโดยใช้อัตราส่วนระหว่างจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระกับคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด	-
8. จำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวม	SUBS	วัดค่าโดยนับจำนวนบริษัทย่อยทั้งหมด	+
ตัวแปรตาม			
1. ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	LNAFEE	วัดค่าโดยใช้ Natural log ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ไม่มี
อื่นๆ	ε	ค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแบบ	ไม่มี

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ดังกล่าวว่าเป็นไปในทิศทางใด จำเป็นต้องทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้สามารถสรุปผลการวิจัยในเรื่องที่ทำการวิจัยนี้ได้ โดยใช้วิธีการทางสถิติทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว ซึ่งสถิติที่ใช้ในงานวิจัยนี้ประกอบด้วย

3.4.1 สถิติเชิงพรรณนา

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลออกมาในรูปค่าสถิติพื้นฐาน เพื่อนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวแปรที่เก็บรวบรวมได้ซึ่งเกี่ยวข้องกับบริษัท โดยแสดงผลในรูป ความถี่และร้อยละ (Frequency and Proportion) ค่าต่ำสุด (Minimum: Min) ค่าสูงสุด (Maximum: Max) ค่าเฉลี่ย (Mean) ของตัวแปรแต่ละตัว ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวัดการกระจายของข้อมูล ค่าความสัมพันธ์ (Correlations) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ

3.4.2 สถิติเชิงอนุมาน

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมานในการศึกษาครั้งนี้ จะใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี เนื่องจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังที่ได้ อธิบายไว้ในบทที่ 2 นั้น มีการนำเทคนิคนี้มาใช้เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์กันอย่างแพร่หลาย อีกทั้งตัวแบบในการทดสอบครั้งนี้มีตัวแปรอิสระหลายตัว ซึ่งตัวแปรอิสระเป็นทั้งตัวแปรเชิงกลุ่มและเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ และมีตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยนำเทคนิคดังกล่าวมาใช้ทดสอบเพื่อหาผลการวิจัยให้กับการศึกษาในครั้งนี้ สำหรับสาระสำคัญของเทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุสามารถอธิบายได้ดังนี้

สมการทั่วไปของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ คือ

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_k X_k + e$$

โดยที่

$$Y = \text{ค่าสังเกตของตัวแปรตาม}$$

- β_0 = ค่าคงที่
 $\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_k$ = ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยเชิงส่วน
 X_1, X_2, \dots, X_k = ค่าสังเกตของตัวแปรอิสระ
 e = ค่าความคลาดเคลื่อน

3.4.2.1 ตรวจสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

เงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุมีดังต่อไปนี้

- 1) ความคลาดเคลื่อน e เป็นตัวแปรที่มีการแจกแจงแบบปกติ
- 2) ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนเป็นศูนย์ นั่นคือ $E(e) = 0$
- 3) ค่าแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนเป็นค่าคงที่ที่ไม่ทราบค่า $V(e) = \sigma_e^2$
- 4) e_i และ e_j เป็นอิสระต่อกัน ; $i \neq j$ นั่นคือ covariance $(e_i, e_j) = 0$
- 5) ตัวแปรอิสระ X_i และ X_j ต้องเป็นอิสระต่อกัน

เทคนิคที่จะใช้ทดสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยแบบเชิงพหุของตัวแปรแต่ละชนิด พิจารณาจากค่า p-value ของค่าสถิติ t สำหรับตัวแปรต่างๆ เทียบกับระดับนัยสำคัญที่กำหนดซึ่งคือ 0.05 โดยในการตรวจสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ผู้วิจัยนำเสนอไว้ในภาคผนวก ข

3.4.2.2 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรตามที่ขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระที่สนใจศึกษา พร้อมทั้งศึกษาระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัว ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำตัวแปรการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (ตัวแปรอิสระ) มาหาความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ตัวแปรตาม) โดยแยกวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ตามสมมติฐานของการวิจัย สำหรับผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาผู้วิจัยจะนำเสนอไว้ในบทที่ 4

3.5 การพัฒนาสมมติฐานการวิจัยและตัวแบบ

จากการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการกำไรของผู้บริหารนั้น เกิดจากการใช้ดุลยพินิจในการตกแต่งผลการดำเนินงานที่อาศัยความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลในการจัดทำงบการเงิน และรายการคงค้างถือเป็นรายการหนึ่ง que ผู้บริหารใช้ในการปรับแต่งผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามความต้องการของผู้บริหารและความคาดหวังของนักลงทุน นอกจากนี้งานวิจัยในอดีตพบความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงจากการจัดการกำไรกับความพยายามในการสอบบัญชีและอัตราค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยพิจารณาในมุมมองของผู้สอบบัญชี จากความสัมพันธ์ดังกล่าวนำไปสู่ปัญหาการวิจัยที่ว่า การจัดการกำไรมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่โดยพิจารณาการจัดการกำไรในมุมมองของผู้บริหารผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจ และถ้ามีอยากทราบว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวจะเป็นไปในทิศทางใด และเพื่อตอบปัญหาการวิจัยให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นจำเป็นต้องมีการพัฒนาสมมติฐานการวิจัยและตัวแบบ สำหรับการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุในการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ผู้วิจัยได้พัฒนาสมมติฐานการวิจัย และตัวแบบในการวิจัย 2 ตัวแบบ แต่ละตัวแบบประกอบด้วย (1) ตัวแปรที่สนใจศึกษา และ (2) ตัวแปรควบคุม ในตัวแบบที่ 1 เป็นตัวแบบที่เกี่ยวกับการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร และตัวแบบที่ 2 เกี่ยวกับการจัดการกำไรที่คำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไร โดยลักษณะของสมมติฐานและตัวแบบในการวิจัยสามารถนำเสนอได้ตามลำดับ ดังนี้

สมมติฐานและตัวแบบเกี่ยวกับการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยใช้แนวคิดในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดจากแนวคิด Balance Sheet Approach และ Cash Flow Based Approach

จากการศึกษาของ Schelleman and Knechel (2005) เรื่องความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกำไรของบริษัทที่มีผลกระทบต่อข้อกำหนดราคา และการให้บริการงานสอบบัญชี ซึ่งให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้สอบบัญชีในการลดการจัดการกำไร ผลการวิจัยพบว่าการจัดการกำไรทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้นอย่างมีสาระสำคัญเช่นเดียวกับความพยายามในการตรวจสอบบัญชี และจากการวิจัยของ Bedard and Johnstone (2004) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงจากการจัดการกำไรและความเสี่ยงจากการกำกับดูแลกิจการของผู้สอบบัญชี และการตัดสินใจในการวางแผนงานรวมทั้งการกำหนดค่าธรรมเนียมสอบบัญชีสำหรับความเสี่ยงดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่า ผู้สอบบัญชีวางแผนงานสอบเพื่อเพิ่มความพยายามในการตรวจสอบ

และเพิ่มอัตราค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสำหรับลูกค้าที่มีความเสี่ยงจากการจัดการกำไร ดังนั้น ผู้วิจัยคาดว่า การจัดการกำไรซึ่งเป็นความเสี่ยงของบริษัท น่าจะส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี เนื่องจากเมื่อผู้สอบบัญชีประเมินความเสี่ยงแล้วจะบริหารความเสี่ยงดังกล่าวโดยการขยายขอบเขตของการตรวจสอบ เพิ่มความพยายามและระยะเวลาในการตรวจสอบ รวมทั้งเพิ่มคุณภาพในการตรวจสอบ อันส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี และเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ผู้วิจัยสามารถตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

H₁: การจัดการกำไรมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

สำหรับตัวแบบที่ผู้วิจัยใช้ในการทดสอบสมมติฐาน แบ่งเป็น 2 ตัวแบบคือ

ตัวแบบที่ 1 ตัวแบบทดสอบการจัดการกำไรมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

$$\begin{aligned} \text{LNAFEE} = & \beta_0 + \beta_1 \text{DISCACC} + \beta_2 \text{SIZE} + \beta_3 \text{LIQ} \\ & + \beta_4 \text{LEVERAGE} + \beta_5 \text{RECURLOSS} + \beta_6 \text{PRIOROPIN} \\ & + \beta_7 \text{BIG4} + \beta_8 \text{ACIND} + \beta_9 \text{SUBS} + \varepsilon \end{aligned}$$

ตัวแบบที่ 2 ตัวแบบทดสอบการจัดการกำไรที่คำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไร

จากการศึกษาของ Abbott et al. (2006) เรื่องการจัดการกำไร ความเสี่ยงจากการดำเนินคดีกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ผลการวิจัยพบว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรทั้งที่เป็นการจัดการกำไรให้สูงขึ้นและการจัดการกำไรให้ต่ำลง และจากการศึกษาของ Gul et al. (2003) ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร สัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหาร ค่าตอบแทนผู้บริหาร และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยเฉพาะรายการคงค้างที่ทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของกำไร ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่า การจัดการกำไรโดยคำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไร กล่าวคือ การจัดการกำไรที่มีค่าเป็นบวกบ่งบอกถึงการจัดการกำไรให้สูงขึ้น และการจัดการกำไรที่มี

ค่าเป็นลบบ่งบอกถึงการจัดการกำไรให้ต่ำลงน่าจะมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี และเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นว่า ผลการวิจัยที่ได้รับจากตัวแบบที่ใช้ตัวแปรการจัดการกำไรกับตัวแบบที่ใช้ตัวแปรการจัดการกำไรที่คำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไรให้ผลไม่แตกต่างกัน

$$\begin{aligned} \text{LNAFEE} = & \beta_0 + \beta_1 \text{ABS DISCACC} * \text{INCR} \\ & + \beta_2 \text{ABS DISCACC} * \text{DECR} + \beta_3 \text{SIZE} + \beta_4 \text{LIQ} \\ & + \beta_5 \text{LEVERAGE} + \beta_6 \text{RECURLOSS} + \beta_7 \text{PRIOROPIN} \\ & + \beta_8 \text{BIG4} + \beta_9 \text{ACIND} + \beta_{10} \text{SUBS} + \varepsilon \end{aligned}$$